СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 236. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 10 жовтня 1932. VOL. XL. No. 236. Jersey City, N. J., Monday, October 10, 1932. THREE CENTS.

ПРЕЗИДЕНТ АПЕЛЮЄ ДО ЖІНОЦТВА.

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер підніс у своїй промові, зверненій до американського жіноцтва, що в день виборів, себто 8 листопада, прийдеться жінці рішати, чи започаткована боротьба з депресією має продовжатися, чи мається зачинати з новими експериментами. Президент підчеркнув, що відвага, надія і віра були тими основами, на яких побудовано велич Америки і на тихсамих основах буде теж побудоване краще майбутне.

В дальшій частині президент доказував, яке лихо було би впало на Америку, якби при владі були демократи і мали змогу здійснити свої проєкти.

СМИТ ГОТОВИТЬСЯ ДО ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.

НЮ ЙОРК. — Рахуються з тим, що зліквідовано остаточно тертя між Ал Смитом і Рузвелтом і Смит возьме активну участь у виборчій кампанії за Рузвелта. Виголосить три промови в Ню Йорку і говоритиме теж у стейтах Месечусетс, Род Айленд, Конетикот і Ню Джерзі.

МЕК КІ НЕ БУДЕ КАНДИДУВАТИ НА МЕЙОРА.

НЮ ЙОРК. — Урядуючий мейор Мек Кі вислав іменованому демократами кандидатови на мейора, О'Браєнови, ґратуляції зприводу номінації й зазначив, що він не буде кандидувати на мейора як незалежний.

О'Браєн дістав теж попертя від Ал Смита, ґовернора Рузвелта й Вокера, котрий надіслав йому ґратуляції з корабля.

З того виходить, що його вибір запевнений. Попирає його теж пресовий маґнет Герст.

СЕНАТОР ҐЛЕС ПРОТИ ГУВЕРА.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Ґлес з Вірджінії каже, що Гувер переборщив, коли казав, що був час, коли Злучені Держави малощо не відступили від золотої стопи. Ґлес брав активну участь у всіх нарадах про фінансові справи і ніколи не завважив нічого такого, що загрожувалоб Америці до того ступня, щоб аж покидати золоту стопу.

ЧЕК МИЛСА ПІШОВ НА ВИБОРИ РУЗВЕЛТА.

НЮ ЙОРК. — Секретар скарбу, Оґден Милс, котрий тепер виголошує промови проти Рузвелта, заложився з одною жінкою за $100, що Рузвелт не буде іменований демократичною конвенцією кандидатом на президента. Програвши заклад, відослав $100, які та жінка передала демократичному народному комітетови на кампанію за вибір Рузвелта. Демократи відфотоґрафували той чек і розсилають його копії по цілій Америці.

РАДИТЬ ГУВЕРОВИ УСУНУТИСЬ ВІД ПУБЛИЧНОГО ЖИТТЯ.

НЮ ЙОРК. — В. С. Дюрент, автомобілевий фабрикант, каже, що Гувер був великим невдачником, не слухав добрих порад, з рішеннями приходив завжди запізно й не може виправдати себе з того, до чого дійшов край за його адміністрації. Тому Дюрент, хоч є републиканцем, повідомив демократичну виборчу кватиру, що голосуватиме на Рузвелта.

АРХИЕПИСКОП ДІЯЦ ПРИНОРОВИВСЯ ДО ЗАКОНІВ.

МЕКСИКО СІТИ. — Архиепескоп Мексика, Паскаль Діяц, приноровився до законів, зареєструвався і є вчислений між 25 священиків, призначених для міста Мексико Сіти й околиці.

З того боку не можуть його чіпати і доходження проти нього готові бути застановлені.

ПОЗБАВИЛИ СВЯЩЕНИКІВ ГОРОЖАНСТВА.

ВЕРА КРУЗ. — Стейтоса леґіслятура позбавила горожанства католицьких священиків, котрі мешкають у стейті Вера Круз. Леґіслятура виходила з того становища, що ті священики є підданими чужої держави, себто Ватикану, й одержують від нього поручення. Леґіслятура звільнила теж священиків з 13 церков, які рішили перемінити на школи і фабрики.

Згідно з новими законами стейту Вера Круз влада може депортувати священиків, позбавлених горожанства, без усякого суду. Вже сотки священиків покинули Вера Круз, а тепер дозволено бути одному священикови на 100,000 населення.

Рахуються теж з тим, що ґовернор того стейту буде найближчим мексиканським президентом.

РАНЕНІ ВЕТЕРАНИ ПРОТИ НЕГАЙНОЇ ВИПЛАТИ БОНУСА.

НЮ ЙОРК. — Ветерани організації „Дюґу", яка складається з ветеранів, що були ранені в світовій війні й досі не здібні до роботи, заявилися проти негайної виплати бонуса в ґотівці. Таку вимогу з боку ветеранів називають вони непатріотичною й еґоістичною.

НУЖДА ДОВОДИТЬ ДО ВІЙНИ.

СЕН-ФРЕНСИСКО. — Нормен Томас, соціялістичний кандидат на президента, каже, що нічого не вийде з ріжних противоєнних договорів і роззброєння, бо капіталізм доводить до нужди, а нужда прискорює вибух війни.

САМОВРЯДУВАННЯ ЧИ САМОВОЛЯ?

Повітова організація ББ в Новому Санчі видає ґазетку „Ґлос Подгаля", редаґовану так нецікаво, що ніхто не хоче її читати. А проте повітовий виділ, що стоїть у тісних звязках з редакцією, насилає цю ґазетку громадянам без ніякого замовлення і проти їх бажання. І хоч громади ґазетку звертають, вона всетаки приходить, бо передплату виплачує повітовий виділ з громадських буджетів, не питаючи, чи громада годиться, чи ні. Зате видобути якийсь гріш для громади годі, бо все відповідають, що грошей в касі виділу нема. Дійшло до того, що деякі громади надумуються, чи взагалі громадський буджет ухвалювати, бо чи буде буджет ухвалений чи ні, грошей для громади все не буде.

ШІСНАЦЯТЬ ТИСЯЧ „МЕРТВИХ ДУШ".

У великій фабриці літаків у Харкові видалили з партії та віддали під суд сімох визначних комуністів, між ними двох членів дирекції, голову фабричного комітету, секретаря фабричної й партійної організації та управителя робітничої орґанізації, за те, що побрали на протязі сімох місяців 16,000 депутатів для неіствуючих робітників. Це рекордове число „мервих душ" у теперішній історії зловживань у радянських установах.

ВБИВСТВО.

Дня 21-го серпня ц. р. вбито на полях громади Чолгині, коло Яворова, 50-літнього господаря Сенька Покору, який у ночі пильнував свого проса. Агенти львівської поліції з псом на підставі доходжень арештували в Чолгинях трох відомих опришків: Івана Покору, Романа Іваха і Михайла Ганугу. У їх мешканнях знайдено ріжну зброю та злодійські струменти. Вбийники стануть перед наглим судом у Перемишлі. Покійний лишив жінку і двоє малолітніх дітей.

ІСТОРИЧНА ПАМЯТКА.

В Корсові (повіт Броди) при копанні піску натрапили на підземний мур. Показалося, що то засипана будівля з емальованої цегли. Із загального положення розкопки та з вигляду цегол можна здогадуватися, що той будинок побудований у XIV. або XV. столітті.

ЗАБОРОНА СВЯТА „РІДНОЇ УКОЛИ" В ТОВМАЧІ.

На день 21 серпня ц. р. назначено було ювилейне свято „Рідної Школи" в Товмачі. В програму мало увійти богослуження з проповідю, похід, промови, хори і вправи. Влада дозволила тільки на богослуження, отже комітет зрікся відбуття свята з такою обмеженою програмою, про що повідомлено владу письменно. В день свята обсадила влада всі дороги, які ведуть до Товмача, поліцією, й не пустила нікого до міста.

СМЕРТЬ ЧЕРЕЗ КНИДЛІ.

З Відня доносять, що одна торговельна урядничка струїлася лізолем, бо не вдалося їй зварити книдлі свому мужеви на обід та побоювалася докорів з його сторони.

ЗУДАРЕННЯ КОРАБЛІВ.

Серед густої мраки зударилися в гирлі ріки Лаби біля Гамбурґа (Німеччина) південно-американський пасажирський пароплав „Капаркона" та французький корабель „Ажан". У боці „Ажана" повстала велика проточина й команда мусіла поспішно затягнути корабель до причалу. „Капаркона" вийшов без поважного ушкодження.

ЯК ПРАЗНИКУЮТЬ РУМУНСЬКІ ЖАНДАРМИ.

На стару Богородицю, 28 серпня ц. р., відбулася з нагоди храму (празнику) в селі Барбівці над Черемошем забава, в якій брали участь крім місцевої молоді також жонаті ґазди зі своїми жінками і дітьми. Розуміється, що в інтересі публичного спокою й порядку були делеґовані й місцеві три жандарми на місце забави. Та знудилося їм лише приглядатися спокійно тій забаві й вони почали й самі бавитися, консумуючи велику скількість ріжних напитків, розуміється, все безплатно, бо то чейже храм. В ночи доляли собі так добре, що ні сіло ні пало почали всіх присутних бити кольбами й стріляти в товпу. Перелякані жінки, діти й дівчата підняли крик і шукали крізь замкнені вікна виходу, розбиваючи їх на дрібні кусні. Було багато покалічених і ранених, а одна дівка дістала кілька куль у саме черево, так, що в понеділок рано відвезено її до Черновець до шпиталю. В дорозі пострілена дівчина померла у Ленківцях і її трупа відвезено до її рідного села Пядиківці.

БОРОТЬБА З ПАЧКАРЯМИ.

Кожна держава має великий клопіт з пачкарями, які перепачковують через границю товари. Для боротьби з тими пачкарями є спеціяльні відділи граничної сторожі. Але ця сторожа не може собі дати ради, бо пачкарі ухитрюються всетаки перейти границю та перенести, чи навіть перевезти товари.

Недавно якийсь німецький інжинір подав проєкт, щоби здовж границі заінсталювати електричний прилад, який при переході границі кимнебудь зараз алярмував би станицю прикордовної сторожі. Інсталяція цього приладу коштувала би 6 тисяч марок на один кільометер. При цьому є тільки та невигода, що прилад алярмував би навіть тоді, як границю переходив би хтось леґально, або навіть якийсь звір.

ХТО В РУМУНІЇ НЕ ПЛАТИТЬ ПОДАТКІВ.

В Кишеневі (Бесарабія) громадський податковий уряд засеквестрував маєток великого міліонера Соломона Сура, котрий винен громаді 30,000 леів і не хоче їх заплатити. Також само сталося і з національно-ліберальним послом Барелою, колишнім посадником у Кишиневі, котрий не платив ніяких громадських податків ще від 1920 року. Зафантовані річи обидвох достойників продадуть на ліцитації.

ПРИМХА ГРОМУ.

В селі Буківні, пов. Рогатин, ударив грім у стодолу, в якій спали три парубки. Того, що спав посередині, грім убив; двом з краю не сталося нічого. Стодолу ушкодило мало.

ОСТОРОГА ДЛЯ ТИХ, ЩО ШОФЕРУЮТЬ.

Нюйорський комішенер Гарнет пригадує, що осінь приносить зі собою збільшення нещасливих автомобілевих випадків через гниле листя й ожеледи по дорогах та через те, що вікна автомобілів замкнені й не дається осторог руками.

НЕВДАЛИЙ ЗАМАХ НА РУМУНСЬКОГО КОРОЛЯ.

Тайна поліція Румунії каже, що вона викрила заговір на життя короля Карла. Заговірники вже дісталися були на залізниці до приватного воза короля.

АНҐЛІЙСЬКІ КОНСЕРВАТИСТИ ЗА МЕК ДОНЕЛДА.

Партійна конвенція консерватистів у Лондоні постановила піддержувати податкову політику Мек Донелда.

РАКЕТА ДО МІСЯЦЯ.

Проф. Йоган Вінклер, німецький учений, знову робив у Піляв (Німеччина) пробу зі своєю ракетою, що має летіти до місяця.

Підчас одної проби ракета занялася передчасно й замісць летіти вгору, вганяла дико по пісковім березі заливу Данціґа, загрожуючи життю вчених і цікавих. Тревало це пятнацять мінут. Нещастя не було, бо всі на час утекли до спеціяльно на такі випадки приготованої пивниці

БЮРОКРАТИЗАЦІЯ ЕВРОПИ.

Що післявоєнні европейські держави виглядають зовсім інакше, як довоєнні — це незаперечний факт. От хочби податки. Перед війною було їх менше й на меншу суму. Тепер їх число невловиме, а хоч вони й вищі — держави працюють боками й ніколи не можуть звязати кінців. Виходить, що існує якийсь „манканент" у самій організації держав. Один з таких „манкаментів" ілюструє нам порівнання, переведене в Австрії.

Під розслід взяли статистики міністерство почт і телеграфів у теперішній Австрії і порівняли його з передвоєнним станом на тійсамій території.

Перед війною у теперішній Австрії персонал почт і телеграфів виносив 20,171, осіб, а кошт удержання цього апарату виносив 119 міл. корон. Тепер тусаму працю на тійсамій території виконує 30,900 осіб, а їх удержання виносить 327 міл. шілінгів.

Перед війною почта й телеграф належали до міністерства торговлі й на його чолі стояв ґенеральний директор, 2 секційні шефи і 4 гофрати. Тепер крім ґенерамьного директора є 4 секційні шефи, 45 гофратів і 15 секційних радників.

Порівнання під кожним оглядом цікаве. Тимбільше, що воно відноситься не тільки до Австрії. Всюди є просто абсурдний зріст бюрократії. На місце одної часто працюють тепер три особи. Це обсервуємо і в Польщі. Бюрократія переживає свій золотий вік. А як не стає грошей на її вдержання, побільшується кадри бюрократії новими людьми — екзекуторами. Так у колісце. І чиж дивно, що податкових грошей не стає на її вдержання?

ДАЛІ СУДЯТЬ ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО У. В. О.

БЕРЕЖАНИ (Західня Україна). — Перед лавою присяжних суддів відповідав Дмитро Дяківський, літ 22, селянин з Кривого, за приналежність до Української Військової Орґанізації й за підпал польського кольоніста, Юзефа Місяжка, в Кривім.

Підсудний заперечив свою вину. Оборонець підсудного, д-р М. Західний, просив трибунал, щоби при накладанню кари приймив як лагодячу обставину ідейні мотиви вчинку. Прокуратор Шафран спротивився цьому.

Дмитра Дяківського засуджено на 6 місяців тюрми.

Та стався перший випадок, що судля при назначуванню кари проголосив як лагодяну обставину ідейний мотив підсудного. Сталося це з Іваном Гаврилюком, котрого засуджено за приналежність до У.В.О., але признано, що підсудний руководився у свої діланню ідейними мотивами.

ПОЛЬЩА УСУВАЄ УКРАЇНЦІВ ЗІ СУДІВ, НЕ ВВАЖАЮЧИ НА ЗАКОН ПРО НЕУСУВАЛЬНІСТЬ.

ЛЬВІВ. — Українські ґазети доносять про справжню кампанію польського уряду проти Українців на урядових посадах. Останніми часами усувають Українців навіть зі судових посад, без уваги на те, що в Польщі істнує закон про неусувальність суддів. Цей закон завішено на один місяць і негайно усунено суддю Сухого в Бережанах, Дзеровича в Бережанах, Барневича в Болшівцях, Баркова в Перемишлянах, Чикету в Козовій, Лаголу, Климкова й Метика в Підгайцях, Туну у Вадовицях і Іванця в Улянові.

АМЕРИКА ПРЕ ЗА ПЛЯН ГУВЕРА.

ЛОНДОН. — Сюди приїхав американський банкир Норман Г. Дейвис, представник американського уряду, щоби поробити заходи в користь Гуверового пляну для міжнародньої конференції для зменшення зброєнь на одну третину.

Дейвис уже почав конференції з анґлійським урядом.

Тимчасом французький уряд має, вже, кажуть новий плян, який усуває непорозуміння з Німеччиною. Подробиці цього пляну не відомі; вони полягають у тому, що Німеччину треба заглаїти поважними обмеженнями зброєнь.

Німецький уряд дав аж тепер офіціяльну відповідь на анґлійську пропозицію щодо скликання конференції чотирох держав для розглянення німецького домагання про зрівнання Німеччини щодо узброєння з іншими державами. Змісту ноти ще не подано до публичного відома.

ЧОТИРИ ВІЙНИ В КИТАЮ.

ШАНҐГАЙ. — Аж у чотирох околицях у Китаю ведеться тепер війна.

У Шечвані, коло Ченґфу, ведеться горожанська війна. Від четверга треває там завзята битва. Коло Лотієн „червоні" бються проти військ уряду. У Чефу, в провінції Шантунґ, збунтований ґенерал береться проти уряду. У провінції Фукієн армія центрального уряду беться з армією провінції.

Рівночасно Японці далі пацифікують Манджурію. Японська військова команда признає, що за останній місяць японські війська вбили 3,640 повстанців.

ЛІҐА ЗА СВОБОДУ ПРЕСИ.

ЖЕНЕВА. — Рада Ліґи Націй дискутувала над способами, якими можна би запобігти ширенню фальшвих вісток, котрі могли би викликати війну.

Дебата видно виказувала, що ґазети тоді можуть запобігати найкраще війні, коли вони будуть звільнені з опіки держави та дістануть свобідний доступ до новинок і будуть могти їх подавати до публичного відома.

ОБЖАЛОВУЄ ФРАНЦУСЬКОГО ЛЕТУНА ЯК ОБМАНЦЯ.

НІС (Франція). — Жан Ришард, богатий овочевий купець, обжаловує французького летуна й винахідника, Альберта Сована, за обдурення його на 75,000 франків у цей спосіб, що представляв йому, що він відкрив непохибний спосіб запобігання всяким випадкам у леті. Ришард і компанія промисловців трактували справу як готовий винахід, тоді як Сован щойно робив у цій справі проби.

ВІДКРИЛИ ДОКУМЕНТ НАЙСТАРШОЇ КРІЗИ.

ПАРИЖ.—Д-р Кльод Шефер, професор штрасбурського університету, відкрив у північній Сирії табличку з написом, який є документом здається найстаршої фінансової крізи в світі. Говорить він про те, як міністер скарбу сирійського короля стратив гроші держави підчас голоду та мусів утікати з краю. Ця табличка походить десь з 2,000 року перед Христом.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Загряницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОСІЙСЬКИЙ УЧЕНИЙ ПРО УКРАЇНУ.

Наша тут роджена молодь, яка виказує чимраз більше зацікавлення до української справи, вже нераз звертала увагу на брак книжок в анґлійській мові, які висвітлювалиб науково наше історичне минуле, українське імя і наші державницько-самостійницькі змагання. Таких книжок треба тій молоді не тільки на те, щоби вияснити Американцям слушність наших національних змагань, але й на те, щоби переконувати і навертати до українства ту молодь, яка виховалася в побаламучених москвофільством домах, або походить від батьків, котрі прийшли сюди з Закарпатської України.

Отсе заставляє нас подати до відома цеї молоді, що на американськім і британійськім книжковім ринку є така книжка, яка може стати їй у пригоді. Це „Russia, a social history". Її автором є Дмитро Святополк Мірський, російський князь, нащадок старого славного й багатого дворянського роду, вихований в атмосфері довоєнного царського режиму, учасник світової війни, а тепер російський іміґрант і знаменитий учений. В тій то книжці про Росію, написаній російським ученим, доводиться перший раз стрінутись із серіозною, науковою й обєктивною поставою російського вченого до Українців, як відрубного від Росіян народу, й України, як відрубної держави.

Тут не місце входити в подробиці й спорити з автором у ріжних справах, які вимагають критичної оцінки фаховця-історика. Для нас важне, що він прихиляється на сторону українських істориків, які признають для Східніх Славян два центри: один на полудні, себто український, а другий на півночи, московський, та що полудневий центр не був зближений більше до північного ніж до Славян на Балкані чи в Середущій Европі. Автор наводить при ріжних нагодах ріжниці між Росіянами й Українцями, розділює спільну державність, вправді аж у 13 століттю, але всетаки розділює і висвітлює козацькі змагання як змагання до вдержання самостійної української держави. Автор обговорює обєктивно московський імперіялізм, його похід на знищення української державности й української культури. Згадує за імперіялістичну, урядову назву „Малоросія", якої український нарід не приняв, як не приняв „рутенської" назви, що її причіпляли Українцям Австрія, Поляки й Апостольська Столиця. Він називає Українців більш „европейськими" і більш „славянськими" від Росіян, підносить демократичність української церкви та виказує стару українську культуру і русифікаційні змагання, яким не вдалося спинити відродження України.

О. С.

ЛІКВІДАЦІЯ МИНУЛОГО.

Росія чи Польща? — в цім зачарованім колі вічно блукала українська політична думка, і аж тепер зачинає поволі відповідати на те питання: ні одно, ні друге, лише — Україна.

Подібне питання і досі стоїть перед польською політичною думкою: Німеччина чи Росія? Резиґнація з західно-польських земель і розширення на Сході коштом України (війна з Росією), чи — фронт проти Німеччини і резиґнація з границь 1772 на Сході (порозуміння з Росією)? Ось які проблеми досі стоять перед польською політичною думкою. А в останні часи ця остання виразно **схиляється у бік порозуміння з Росією і резиґнації з великоукраїнських плянів.**

Велика польська експанзія аж на Полтавщину (Ярема Вишневецький), похід католицизму за Дніпро і т. п.; ідея, яка останнім пробліском спалахнула в київськім поході 1920 р., — на наших очах вмирає. Пише один польський часопис: „Ще жиють у деяких головах уроєння на тему якоїсь великої держави, що розтягалась би аж по Чорне море. **Але то не була би Польща** — бо щож нам з такої Польщі, в якій Поляки були би меншістю? Ледви вміємо собі дати раду з мешканцями чужої народности в теперішню хвилю, а мали би думати про будову якихсь кольосів на глиняних ногах, які привалили би нас своїм тягаром і погребали би під руїнами?" — „Мисль Народова" ч. 37.

І ще ясніше читаємо в другім числі (41): на думку автора вшехпольського — „Границя з р. 1772 (по Дніпро) на сході є границя припадкова і хвилева... Експанзія ягайлонська на Схід не була ділом польської політики; вона була овочем **литовської** політики збирання українських земель... Границя 1772 р. або до неї зближена... арбітрально розтинає натуральні цілости (передусім Україну). Границя та..., колиб ми її хотіли привернути, **була би джерелом нових безнастанних конфліктів, причиною безнастанної боротьби польсько-російської**". Тому то „посунення границь Польщі аж по Дніпро є географічним **абсурдом**". Бо навіть задумана як прихильна Польщі незалежна Україна стала би „союзницею Німеччини".

Винні в пропаґанді отих (шкідливих для Польщі) плянів східньої експанзії, на думку вшехполяків, є Поляки з України, які не можуть переболіти своєї долі, ліквідації своїх маєтків, культури і т. п. Але ґазета вшехпольська уважає їх за ...нечистих Поляків, за польських Креолів, за щось в роді балтицьких Німців, фінляндських Шведів або канадійських Французів; за галузь польської нації, від неї дефінітивно відірваної. Помогти їм — каже інша ґазета — Польща „не може" вже: — „нічого не є ми в змозі дати вам". А на землі придніпрянські — муситься махнути рукою, як махнула рукою на Фінляндію — Швеція, на Канаду — Франція або на Балтійські держави — Німеччина. Це, мовляв, забезпечить теперішній Річи Посполитій мир і спокій з боку Росії і позволить відстояти свої західні границі...

Я навів найхарактеристичніший голос в цій справі. Міг би подібних голосів (і то офіційних) навести більше. А всі вони зводяться до одного: **до резиґнації польського народу зі свого** — будь що будь — **великого минулого** на Сході, до повороту розілляного моря польського в свої етноґрафічні (очевидно ще не зовсім) береги, до резиґнації з історичної місії своєї, до покинення ролі великої, рівновартної Росії і Німеччині, держави... По 15-літніх експериментах воскреслої Польщі — рішається вона на оборону, на утримання стану посідання, здобутого в Ризі (1921), бо і з тим, що мають — „ледви даємо собі раду".

Ці голоси цікаві не лиш **теоретично;** вони не є голосами одного табору, вони впливають і на **практичну** політику і останній пакт неаґресії з Росією — є виявом отої резиґнації. Для нас цей зворот у польській промадській думці є дуже цікавий. Головно тому, що досить є ще Українців, які сподіваються активного і безінтересовного вмішання Варшави при новому формуванню европейського Сходу (по упадку большевиків) на нашу користь. Отже, коли серед тих Українців є чесні політики, то повинні вони зрозуміти, що їх надії — є цілком безпідставні, що як на активну силу в боротьбі з Росією — на Варшаву нема що вже числити (незалежно від питання — як відноситеметься до нас ця сила): ця „сила" — є заслаба...

Але хтож нам поможе? Передусім — **ніхто, лише ми самі.** Але коли ми хочемо шукати собі союзника, то в кождім разі серед держав, по перше, дійсно сильних, по друге — тих, які не булиб обтяжені посіданням тих чи інших шматків нашої території.

Серед цих держав на перше місце вибивается — вічний і невблаганий конкурент і ворог Росії — Англія. Але не лиш вона. Европейська констеляція безнастанно міняється. В ґазетах пішли чутки про наближення совітської Росії до ністю Німеччини супроти ностию Німеччини супроти Франції). Колиб, налякана фон Папеном і Гітлером Франція (з Польщею), і зруйнована Большевія, — захотіли дійсно подати собі через голови Німців руки, — то **квестія антиросійського фронту Німеччини стала би такою актуальною, як в 1914—1918 р. А тоді — автоматично знову повстав би для України новий могутній союзник.**

Але це приклади. Фактиж передусім кажуть, що нема чого вже ставляти старе питання — з Польщею чи Росією? По пакті про неаґресію і по москвофільськім звороті громадської думки в Польщі питання нашої політики звучить так: **з Польщею і Росією, чи з Україною?**

Це нашим сторонникам ріжних „орієнтацій" треба собі міцно вбити в голову!

Жмінка вражінь із Закарпаття

У часі цьогорічних ферій довелося мені провести кілька тижнів на Закарпатті. Увійшов я в контакт з духовними і світськими кругами. Мав я також можність побувати у важніших осередках Закарпаття. Тому то бажаю тепер поділитися з читачами „Діла" своїми вражіннями зі своєї мандрівки.

Врожаї там назагал дуже слабі. Збіже і кукурудзу знищили миші. Пашу спалила посуха. Хліба навіть на долах буде обмаль, а Верховині грозить голод з усіми страхіттями, які з ним звязані. Ратункова акція, але плянова і на ширші розміри обрахована, там конечно потрібна. Прага обмірковує способи, якби зарадити лиху, й можна сподіватися, що їх в пору придумає.

Народовецький рух надзвичайно розвинувся і скріпився, що тимбільше заслугує на признання, що росте він своїми силами. Щоправда, спинюють працю народовців кацапи і мадярони на спілку з деякими чеськими чинниками (для них все знайдеться видатна підмога у Празі), та, здається, вже ніяка сила не спинить цього стихійного руху. Школи щораз більше просякають народовецьким духом, учительство Мармарощини майже ціле народовецьке, — ще лиш у мукачівській гімназії покутує московство, не знати кому придатне, та слушна справа таки візьме верх і московство небавом пропаде.

Цікаве те, що москвофіли і православні тримають один фронт і все йдуть у парі. Щось як і в Галичині. Знана бо річ, що це москвофільство специфічне, веде послідовно до московського православя, а московське православя найкраще приймається і розвивається на москвофільськім ґрунті.

Знаменне і те, що велика частина народовців на Закарпатті ґравітує до соціял-демократів, а то й до комуністів, а тимсамим віддалюється від церкви. Причиною цього відвернення від церкви було те, що деякі й то вищі церковні чинники не зрозуміли гаразд часу і не поставилися до народовецького руху позитивно, а навпаки, тайно, а то й явно, поборювали народовецький напрям.

Оба табори, народовецький і кацапський, з напруженням чекали, як поставиться до одного і до другого новий мукачівський епископ, Олександер Стойка. Хто знав тамошні відносини, хто стояв у ближчім контакті з о. Стойкою перед його поставленням на епископа, не міг ніяк збагнути, куди він піде і до кого склониться. Нині вже кождому ясне, що новий енерґійний епископ дуже добре орієнтується в ситуації, оцінює гаразд оба чинники і вибере одиноку здорову дорогу, якою треба йти і церковним чинникам. Преосвящений Стойка понад сподівання станув цілком здецидовано на плятформі народовецькій і, як можна вносити з його деяких дотеперішніх посунень, піде зовсім послідовно по лінії інтересів свого народу та ніколи не пустить води на чужі лотоки.

Духовна семинарія в Ужгороді майже очищена з москвофілів, а настоятелі його і професори більше або менше свідомі народовці.

Мукачівська капітула по смерти кількох засліплених кацапів (в душі мадяронів) дістане нових канонників, здеклярованих народовців, і там повіє новим, свіжим національним українським духом.

Молодий епископ рішучо домагається того, щоби священики і їх родини говорили по українськи і вже раз щоби перестали вживати між собою мадярської мови. Досі розговірна мова у тутешнього духовенства є, на жаль, мадярська. Є й такі священичі родини, що у них не почуєш нашого слова.

Щоби церковні школи, яких тут ще доволі багато, могли як слід сповнити свою задачу і бути розсадниками здорової народньої і духовної культури, новий епископ не лиш звернув пильну увагу на вчительські церковні мужеські і жіночі семинарії, але носиться з наміром обсадити церковні школи у більших центрах монахинями Василіянками, зглядно Сс. Служебницями, і так виховати свідоме покоління.

Притім звертає він пильну увагу і настає на те, щоби священики сповняли як слід свої душпастирські обовязки та щоби не відтягалися від позитивної праці на полі культурнім і суспільнім; в політиці ж, щоби брали чинну участь у християнських партіях.

Наміром нового мукачівського владики є перейти в плянову офензиву проти московського православя, яке тільки шкоди заподіяло на нещасному Закарпатті. Місіями, реколекціями і й орґанізаційною акцією задумує обняти цілу свою діецезію.

Цікаво ще знати, яке становище займає новий епископ до української еміґрації, котра — треба це признати — має за собою велику позитивну культурну роботу на Закарпатті. Отже владика досі зумів оцінити заслуги і працездатність української еміґрації і ставиться до неї зовсім позитивно та прихильно. Він у противставленні до більшости духовенства вважає українських еміґрантів за рідних своїх по крові і вірі і хоче бути їх епископом і пастирем.

Можна зовсім справедливо припускати, що новий мукачівський епископ Стойка, який представляє собою сильну індивідуальність, — якщо піде вибраною дорогою і витреває на ній, — стане справдішним вождом на Закарпатті і хто зна, чи не буде він найбільшим з мукачівських епископів. Дай Боже! Побажатиб, щоби й управа пряшівської епархії зрозуміла вже раз, що крайня для неї пора завернути з блудної дороги москвофільства та взятися за позитивну плянову працю на церковній і народній ниві. Може і цього дочекаємося, тимпаче, що по смерти покійного епископа Новака вирине справа дефінітивної обсади пряшівського владичого престола, який повинен дістатися людині отвертої голови, благородного серця і сильного, скристалізованого характеру.

Обсерватор.

(„Діло")

Август Стріндберґ.

ОСІНЬ.

(1)

Вже десять літ були одружені! Чи щасливо? Так, наскільки на це позволяли обставини. Однаково тягли свої життеві тачки, наче два однаково спільні воли.

Самособою, що зараз першого року подружого життя похоронили немало з омани, що подруже, це щось найщасливіше. Вже другого року були діти, крім того прикра праця з дня на день. Не багато лишалося часу для роздумувань.

Чоловік був великим доматором, може бути, що навіть завеликим. Дома знайшов собі світ, якого став осередком — а діти були промінням того світа. Жінка також бажала тут бути осередком, та вже не в центрі кола, бо там був уже чоловік. А проміні, то вони або погоджувалися з собою, або не погоджувалися. Словом: усе якось не клеїлося.

На десятому році їх спільного життя чоловіка іменували секретарем вязничної інспекції. Тому мусів перейти до місця іменування. Був це неабиякий удар для його домашніх навичок. Тому з переляком подумав про те, що прийдеться йому на місяць кинути домашнє огнище. Не розумів гаразд, кого йому більше недостає — жінки чи дітей — мабуть усіх було йому жаль.

Вечером перед відіздом сидів на канапі й дивився, як жінка складала білля у валізу. Жінка клячить на долівці й складає штуку за штукою. Обтріпує з пилу його чорний капелюх і складає його дбайливо, щоби зайняв якнайменше місця.

Він сидів у куті та глядів на неї. Тепер разом із розлукою зявилися перші вістуни туги. Запримітив, що жінчині коси тепер значно тонші, ніж були досі, а на переділі волосся просвічується. Чи не йому одному віддала свою красу? Ні, віддала її тій цілости, яку разом творили. Таж і для себе працювала! Нема ради, йому також волосся прорідилося над чолом — для тієї цілости родини. І він був би молодший, колиб не стільки ротів, що хотіли їсти, коли би був сам один. Та він ні на хвилиночку не хотів бути сам один.

— Для тебе не зле буде провітритися трохи — відізвалася жінка, — Ти вже занадто засидівся на однім місці.

Радо позбуваєшся мене, — відповів гірко — а я тужитиму за тобою.

— Ти, як домашній кіт, затужиш радше за теплим кутом. Сумніваюся, щоби ти так дуже тужив за мною.

— А діти?

— Певно, тужиш за ними, коли ти поза домом, та коли ти дома — то все відказуєш на них, не дуже, щоправда, зате без упину! Та я гадаю, що ти всетаки любиш їх, тому я може трохи несправедлива супроти тебе.

На другий день рано — а було це у вересні — встав з ліжка й зодягнувся тихо. Був схвильований. Увійшов у діточу кімнату, поцілував діти, що зі сну протирали очі, обняв жінку на прощання. Сів на віз і поїхав на залізничу стацію. Подорож у ролі пана начальника розірвала його трохи, тому небаром почув, що „перетрястися" справді не зле. Рідний дім остався позаду, наче спальня з тяжким повітрям, тому секретар був у доброму настрої, як їхав до Лінсепінґ.

Решту дня провів при лишному обіді, який уладила для нього вязнична управа. Пили за здоровля місцевого нового вязничного секретаря, а не за здоровля вязнів, хоч, правду сказати, про них ішло найбільше.

Ось прийшов вечір у самітній готелевій кімнаті. Ліжко, два крісла, стіл, комода, стеаринові свічки, що кидали слабе світло на стіні тапети. Заволодів ним смуток. Відчув нараз недостачу всього: шляфрока, пантофлів, бюрка, підставки до папіросок, усіх тих дрібниць, що були конечні для нього в житті. Не було жінки, дітей. А як там вони? Чи здорові? Поклався, закурив циґаро, та зараз устав і взяв з валізки книжку. Все в валізці було в такому порядку, що не хотів його псувати. Натрапив у валізці на пантофлі. Отже жінка про все подумала! Не міг уже читати. Лежав і роздумував над усім, що пережив: про спільне минуле, про жінку, якою вона була тому десять літ. Заволоділа ним безмежна туга. Кожне прикре слово, яке колинебудь сказав жінці, бреніло тепер йому в ухах, як докори совісти. Ах, як дуже жалував тепер кожної прикрости, яку їй заподіяв. Вкінці заснув.

На другий день вечером відчув потребу поговорити з жінкою. Взяв папір і сів до бюрка, та пристанув зараз спочатку. Як має писати до неї? Звав її „Дорога Мамо!" все, коли посилав їй картку з повідомленням, що не прийде до дому на обід. Та тепер не пише до мами, лише до любої жінки. Тому почав так, як уважав за найвідповідніше: „Ліліт, кохання моє...!" Спочатку лист ішов тяжко, багато приємних слів утонуло в буденній бесіді, наче забуті мельодії. На самім долі листа поставив зірку, як це звичайно роблять залюблені, а довкола тієї зірки, зовсім як колись, написав: „Поцілуй у цьому місці!" Як запечатав, почув щось наче стид. Чому? Сам не міг відповісти на це. Хвилиночку відчував, що зраджує комусь свої найтайніші почування — хто, може бути, навіть не зрозуміє їх, як ялося.

Всеж таки вислав лист.

Два дні минули, заки прийшла відповідь. Відповідь була в тоні відповіднім до його листа. І ось з кухонного диму й галасу діточої кімнати вибігла йому на привітання — звучна мельодійна пісня, чиста, палка, як перше кохання. Так переписувалися вони що дня. Став тепер більше зважати на свій одяг, на зверхній вигляд, що аж підозрівали його в якійсь любовній інтризі. Так, він **знову залюбився.** Післав жінці свою фотоґрафію, а вона прислала жмуточок свого волосся. Правду сказати, то обоє вони були ще не старі, лише наслідком життевої боротьби сильно постарілися. Крім того, останній рік він не глядів на неї, як на жінку—не так наслідком рівнодушности, як задля пошанівку — бож ніколи не переставав бачити в ній матері своїх дітей.

Іменування доходило до кінця. Почав відчувати якесь збентеження на думку, що побачиться з жінкою. Таж він переписувався з любкою, а не віднайде її — в неньці і господині дому? Не хотів побачити її ні в запасці ні з дітьми на колінах. Повинні радше стрінутися в якомусь іншому місці, самі, обоє. Чи не попроситиб її наприклад до Вахсгольм? За два дні відновлять у памяти минуле з весняних днів, які вже ніколи не вернуться.

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

WARNING AGAINST TOO RASH CRITICISM OF PRONUNCIATION.

As I read in Mr. Boyko's letter the story of the Ukrainian priest who went to buy ducks but did not know the difference between the words "duck" and "dog," I recalled the presidential campaign og 1928, which was said to have been lost by the Democratic party because of the party candidate's inability to pronounce the word "radio."

Some readers might think that this is an argument in Mr. Boyko's favor. If it is so important to pronounce words properly, perhaps, Mr. Boyko is right in trying to laugh at some mispronunciations.

But I am not defending Mr. Boyko's letter. If Mr. Smith failed because of his poor enunciation, Mr. Hoover won in spite of it. Such at least should be the conclusion to be drawn from the article by Paul Y. Anderson, the correspondent of the "St. Louis Post-Dispatch," in the "Nation," in which Mr. Anderson enumerates a long list of words supposed to be mispronounced by Mr. Hoover during one of his recent radio talks. According to Mr. Anderson, Mr. Hoover said: "mantain" for "maintain," "hunderd," for "hudred," "pursurves" for "preserves," and so on. I have not heard that speech, and even had I heard it, I would not consider myself the proper judge to pass a sentence upon the President's speech, but, seeing such an article, I permit myself to give a warning to all those who are proud of their English pronunciation. If American-born political leaders, of such wide recognition as Mr. Al Smith and President Hoover, fail to satisfy all the critics of speech, it would pay us all to be more careful with our boasts and our condemnation of the speech of those who try to pick up a working knowledge of the English language, after they have reached already maturity.

Os. Borsuk.

—o—

В СПРАВІ ТИТУЛУВАННЯ.

В „Свободі" з 26. вересня с. р. подав гр. Ватаманюк свої заваги до статті п. Боднара „Хороба на титулування". Мені здається, що сей дописувач не є відповідно обзнакомлений з такими справами, як надавання й вживання титулу доктор. Будучи обзнакомлений з ріжними галузами та способами лічничої професії в Америці, позволю собі спростувати його мильні інформації.

П. Ватаманюк пише: „Всі повищі докторати, почавши від хіропрактики, а скінчивши на Божому Лїченню, не мають жадного наукового значіння, бо всі вони походять з ненаукових інституцій". Треба знати, що є двоякі научні інституції: правні, признані стейтовими урядами, та інші, непризнані. Інституція чи колегія не потребує називатись університетом, щоби вести певні наукові курси, приготовляти студентів до одної або другої професії та надавати титули й докторати, коли вона є признана владою. В Америці є багато шкіл і колегій, котрі мають повне право надавати ріжні титули й докторати з фільософії, медицини, хіропрактики, остеопатії й т. д., хоч не мають назви універсітетів. Такі докторати, які вони надають, мають наукове значіння. Та ще не вистарчає скінчити навіть найбільший университет, або школу, котра є стейтовим урядом признана, і дістати диплому доктора медицини, дентистики або хіропрактики, бо така диплома ще не дає права отворити канцелярію і практикувати. Кождий стейт має свої закони, котрі регулюють практику таких професій, і відповідні уряди або комісії, перед котрими кождий новоукінчений доктор мусить здати іспит й дістати дозвіл практикувати. Тоді він має право вживати свого титулу доктора. Правда, що істнують певні школи, котрі влаштовують якісь короткі курси і навіть надають „докторати", однак такі інституції не мають урядового признання і їх учні не можуть здавати стейтових лікарських іспитів. Таких титулів, які не мають жадного наукового значіння, не повинен ніхто вживати. І до таких некваліфікованих п. Ватаманюк повинен був ограничитись. Титули „докторів" Божого Лічення, Гербористів ніде не мають значіння, бо вони неправні. Титули докторів хіропрактики, фізіотерапії чи натуротерапії або натуропатії є правні, згідно з законами тих стейтів, де вони мають признання.

Модерна лічнича штука й наука в Америці ділиться на дві загальні катеґорії або школи. Перша, реґулярна, уживаючи хірургії і медицини, друга, новіша, уживаючи фізичних сил природи та певних способів маніпуляції, як хіропрактики або остеопатики. Фізичні або природні методи лічення становлять так звану фізіотерапію, фізико-терапію, натуропатію або „нетюрал терапютикс". Ця метода лічення полягає, до певної міри, на принципах фізики, подібно як медицина — на хемії та фармакольоґії, бо тут уживаємо в ріжних способах електрики, соняшних промінів, води, масажів, руханки і поживи-дієти.

Найбільший поступ зробила зі всіх модерних наук лічення хіропрактика. Вкоротці принціп хіропрактики можна пояснити в такий спосіб. Найважніша система в людськім тілі є нервова. Части тіла так довго є здорові, доки до них із мозку доходить нервова енерґія; але коли котрі нерви є придавлені у хребті, вони тоді не можуть достарчувати доволі життєвої енерґії. Тоді тіло ослабає і витворюється недуга. Ця наука полягає на певних анатомічних й фізіольоґічних доказах, котрі є випробувані науковими інституціями. Щодо наукового та правного признання хіропрактики, то вона вже є признана у 42 стейтах Злучених Держав, а натуропатія або фізична терапія є признана законно в 28 стейтах. Хочу також зазначити, що способу фізичного лічення (Фізикал Терапі) зачинають учити до певної міри майже у всіх медичних школах та університетах. Одначе, зваживши та зрозумівши, до якого великого ступня розвинулася модерна лікарська наука і практика, та які труднощі заходять, щоб утримати при здоровлю дуже комплікований людський орґанізм, бачимо, чому повстають спеціяльні осібні школи й нові доктори.

Щоби дістати право чи дозвіл лічити людські недуги без хірургії й медицини, способами хіропрактики та природних терапій, більшість стейтів вимагає тепер від аплікантів чотирорічної науки в гайскул 4 роки науки в признаній школі хіропрактики й фізіотерапії. Недавно кілька стейтів, як Вірджінія, Айдаго, Дистрикт Коломбія, завели вимогу 2 років науки в каледжі штук і наук, подібно як „прі-медик", щоби можна студіювати хіропрактику. В багатьох стейтах звичайні медичні „борди" екзамінують хіропрактиків таксамо як медичних лікарів-хірургів.

На закінчення скажу, що не треба журитися тим, що між Українцями є забагато докторів, професорів, артистів, бо дійсних таких професіоналістів назагал є ще дуже малий процент. А клопіт у тім, що багато наших хлопців зачинають ходити до ріжних каледжів та університетів, але по одному або по двох роках школу покидають. Приміром у Шикаґо я знаю 12 українських хлопців, що брали курси хіропрактики, однак лише 4 скінчили і поздавали іспити „Стейт Медікал Борд", та практикують в Ілиной. Подібно мається справа і з іншими фахами. Тому радше заохочуймо наших здібних хлопців і дівчат кінчити вищі школи та університети, щоби потім стали добрими, характерними професіоналістами й працювали для добра української нації.

Д-р Онуфрій Дербавка,
Шикаґо, Ілл.

—o—

ЯК ЖИЄТЬСЯ НАШИМ БРАТАМ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

До „Свободи" надіслав один з наших громадян оріґінального листа, якого одержав від свого товариша, що жиє тепер на Радянській Україні. З того листа подаємо слідуюче:

„Знаєш, Баратіку, таке склалося тепер положення, що приходиться відповідати на такі питання, як що їсти і в що вбратися. А Ти сам знаєш, що це перше. Я дуже рад би знати, які у Вас ціни на хліб та хліборобські продукти, на обуву та одежу, та скільки у Вас заробляє робітник. Бо про наші заробітки я знаю допер ва при кінці року. Минулого року то припало по 87 копійок на день, а не знаю, як випаде в нашім колгоспі цього року. Пишеш про Вашу школу. В нас є теж школа, тільки біда, що нема тих засобів та матеріялів, що потрібні для школи. В мене теж двоє дітей ходить до школи, хлопець і дівчинка, а двоє є вдома. Я займаюся столярською роботою, а жінка порається з сімею з 6 душ, з домашньою роботою і з городом, якого маємо один морґ. В додатку від весни аж до зими вимагається від кождого бути на польовій роботі. В нашій місцевости є самі цукрові фабрики і на нашій площі насівають багато цукрових буряків, тому для жіночого пола є безперервна робота до самих жнив. На одну працездатну людину припадає в нашому колгоспі обробити один гектар і четвертину. Але я не знаю, чи Ти знаєш, яка це тяжка коло буряків праця, бо я, будучи в Галичині, теж не знав. Я і досі не вмію їх обробляти. Ота робота це добра закуска для наших жінок і дівчат, так, що аж спина їм лопає. Але зате цукор солодкий. Тільки біда, що його не їмо, бо чай чи каву рідко коли пемо. Як хочемо купити цукор на приватному ринку, то треба заплатити по 5 карбованців за 400 грамів, а державна ціна виносить 30 копійок. Та в кооперативі незавжди можна купити по державній ціні. Ось тепер нема в мене ні кусня хліба. У харчівні дають на чоловіка до пісної страви 100 грамів хліба, два рази у день, а вечеря є без хліба. А коли чоловік не є на роботі, то зовсім не дають їсти. Колиж хочеш купити бохонець хліба на ринку, то треба за нього заплатити 15 карбованців. На мою сімю треба би кождого дня бохонець хліба, та звідки взяти 15 карбованців? А заплату одержуємо аж при кінці року. Знову того хліба, що видають, не вистарчає. Дотогож і заробіток буде цього року гірший від минулого року.

„Дорогий Товаришу! Не гнівайся, що я буду Тебе просити, щоби Ти, коли можливо, прислав посилкою столярську пилку ручну. Її можна звинути в такий спосіб як пружину, коли її кладається до коробочки. І пришли кілька свідерків до корби, від 5 міліметрів і грубші, і зо двоє залізок по 45 мм. до гиблів, і одну штамайзу 30 мм. широку. Отакого начиння столярського мені бракує, а тут доброго нема, а коли і де є, то трудно його дістати.

„Кажу Тобі, що мені стало жити дуже невесело, а ще з моїм спокійним характером то таки дуже кепсько, бо всюди великий обман, велика спекуляція, один на другому хоче їхати. Держава бореться проти цього, але трудно направити. У нас на Україні хліба нема в державних склепах, скільки треба, а на ринку є, тільки дуже дорогий, а в Росії, т. є. в Москві є, бо привозять люди з Москви і кажуть, що там таньо, а з нас деруть дорого. Така наша доля.

„Дорогий Товаришу! Відпиши, будь ласка, на цей лист і напиши, чи Ти відписав на другий лист, бо я всю думку маю, що мені вмисно листа не доручили".

—o—

LET'S HAVE VARIETY!

Not so long ago the editor of Svoboda appealed to the young Ukrainian readers for contributions in English. To-day in all probability, the editors are worried by the accumulation of material for printing. This situation is desirable, providing the interest of the contributors is not sporadic, but tends to growth. Dweling on the same subject, such as the Ukrainian Church, will not hold the interest of the readers very long. The authors must find other topics for discussion in order to obtain permanence for the English page in Svoboda. Variety of interests will reach more readers and secure a greater response.

Mr. Flora's article brought out an avalanche of replies; which is only natural, considering that everyone knows all about the Ukrainian Church. It seems, however, that the authors lay too much stress on the evil side of the problem instead of paying due respect to the good. Too much pessimism will becloud the bright side, which might otherwise serve as an example for others.

I liked that priest, in Mr. Flora's article, who gave all his services to his parish. I know several priests, who are poot English speakers, but somehow they manage to mix with Americans. They serve as a link between their Ukrainian flocks and the American world. They are on civic committees and take active part in the affairs of their respective cities. They need not preach in English to the young generation, because the respect they gained among the Americans draws the young Ukrainian men and women to thir churches. I know priests of another type; but why waste space on them?

We have our grievances against the older generation in control of our institutions. We are gradually forming a habit of grievances, forgetting that lack of understanding is mutual. We demand that they understand us when we refuse to understand them. We demand innovations without trying to see if the results are desirable. They judge us from a few samples of ignorance, and we retaliate in the same manner. The result is — a loss of many young men and women to Ukrainian cause.

Let's be liberal! Let us criticize the various shortcomings of our surroundings, paying what is due to that which is good. Fiding fault is necessary to some extent; beyong that it leaves a bad taste and does not produce desirable results. Mr. Flora's outspoken manner in presenting his case deserves admiration, although his solution is not what we desire. On the other hand, the voices raised against him give us some assurance that the younger generation is not lost to Ukrainian cause. The last word on the subject ought to come from the editors soon. Then let us leave the Ukrainian Church in peace for a while and turn our attention to the Question Corner which Betty Kinash proposes.

G. Herman,
Wilkes Barre, Pa.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Молодь і народні танки.

Дня 24. вересня відбулися в Укр. Школі Нац. Танків наради, на яких предложив балетмайстер В. Авраменко програму дальшої праці. Ходить про те, щоб українські танцюристи не розліталися, але створили одну організацію, бо в той спосіб віддадуть велику прислугу народній справі. Український танок має уже добру славу в Америці. І тут в Ню Йорку вславився він уже не одним виступом. Оту працю треба далі продовжувати, а це буде можна зробити тоді, коли ті, що покінчили курси народніх танків, будуть зорґанізовані в клюби танцюристів.

Але приходиться завважити, що тої справи не розуміють як слід старші, родичі дітей, бо її не попирають. А чейже краще, щоби діти були зорґанізовані в українські клюби танцюристів, ніж щоби їх зятягали до інших клюбів.

От у листопаді прийдеться взяти участь у Медисон Сквер Ґарден, де виступатимуть 24 національні ґрупи. Нам Українцям, треба там теж бути. І як би то було гарно, якби ми могли там виставити яких 500 танцюристів і свій хор і своїх козаків.

Дехто каже, що з танків дитина хліба їсти не буде. Але ми орґанізуємося для культурних цілей. І даємо молоді культурне заняття. І освідомляємо її національно, коли даємо їй нагоду виступати в українських строях і з українськими танками та з українською піснею перед американською публикою, яка захоплюється їхніми виступами.

От наближається Світова Вистава в Шикаґо. І там треба буде українських танцюристів. І там буде добра нагода до культурної української маніфестації. Тому треба нам піддержувати не тільки в Ню Йрку, але й по інших містах молодечі клюби наших танцюристів.

Іван Єдинак.

Нехай іще підросте...

Дочка: Мамо, позвольте мені сьогодня зварити обід.

Мама: Лиши, донечко, це не твоя робота; ти до цього замала; ти ще не вмієш — я сама зварю.

Донечка могла би мамі в не в однім помагати, але слухає мами і не квапиться пізніше помогти, а проганяє час читанням книжочок, вишиванням, піде собі в гостину до товаришки, або на прохід до міста.

Тато (до дочки): Чому не помагаєш мамі в кухні? Чи не бачиш, як вона, бідна, мучиться?

Мама: Чого хочеш від дитини? Вона ще буде мати часу набідуватися. Вона лише стільки гаразду зазнає, що коло мами...

Дочка змалку до праці не привикла, тож їй потім усяка праця стає великим тягаром, а то все через сліпу й нерозумну материнську дітолюбівість. Тому приучуймо наших дітей вчасно до всяких домашніх робіт.

З МУЗИКИ.

ДІРІҐЕНТ І СПІВАКИ ХОРУ.

(Продовження).

Я помічав іноді серед своїх співаків з американської молоді більшу охоту до співів світських, ніж до церковних. Кажуть: „Церковні пісні нудні, а ми любимо щось жвавішого!" Довелось мені пояснювати, що українська народня церковна творчість є найкращим, що український нарід міг утворити; що навіть півцерковні, щиро народні твори, як от канти та колядки (але не фальшовані, бо й таких є багато) є найвартнішими народніми творами, а в добрій аранжировці такі твори стають просто шедеврами, як от: „Кант про Почаївську Божу Матір", „Про Страшний Суд" і т. д.

Очевидно, справа темп є дуже важною і над тим варто застановитись дещо більше.

Досконале виконання кожного музичного твору вимагає відповідного темпа. Відповідне темпо, швидке чи повільне, все мусить бути природне й одушевлене, а не одноманітне. Херувимська пісня не буде нудною, коли хор відспіває кожне музичне речення з належною експресією, а не лише сяко-тако витягаючи голос. Нудне завжди означає нецікаве й порожне; коли буде змістовність, то зникне нудота. Співи в повільному темпі звичайно бувають тяжчими до виконання, ніж у скорому. Якось у київській опері правили молебень з приводу відкриття зимового сезону. Співали в хорі й сольові артисти. Після того я чув їх вислови, що їм лекше проспівати цілого „Фавста", ніж цей півгодинний молебень. Це є перебільшення, але правдою є, що церковний спів вимагає для своїх повільних темп дуже добре розвиненого віддиху. Отже тимсамим він є доброю школою співу, бо співець ще голос і віддих. Про це буде мова пізніше.

В своїй практиці я починаю вчити кожну річ в темпі повільним. Тому легко можу бачити найдрібніші помилки співу і негайно їх виправити. Бо тому нема для хорового виконання нічого гіршого, як помилки, вивчені раз на се; їх дуже тяжко направити, і навіть направлені, вони згодом знову повертаються. Коли є певність, що співаки точно співають кожну ноту, тоді повільно переходимо до потрібного темпа, хочби й найшвидкішого. Бажана скорість тоді залежить від руки диріґента і тому вся увага співаків тоді мусить бути звернена на диріґента. Противну практику бачив я в американських театрах. Там акомпаніятор відразу грає нову для співаків річ у приписанім композитором темпі, а співаки мусять похопити музику. „Час — гроші" і для підприємства досить, коли хор вивчить мельодію; решту повинна додати орхестра.

Співи складаються із музики й слів. Коли слухачі чують лише музику, а слів не можуть розібрати, то пропадає задармо більша половина можливої насолоди співу і навіть лишається враження незадоволення. І навпаки: коли при бистрім темпі слухач розбере кожне слово, то навіть менше зверне уваги на музику, бо захопиться словами. Тому подам кілька уваг відносно доброї вимови.

Кожний професор парафіяльної школи в Америці знає, що наші тутешні діти пишуть „гата", замісць „хата"; "хоре" замісць „горе", плутаючи приголосні звуки „г" і „х". Ще тяжче їм вимовити: ж, щ. В голосівках також найчастіше „и" вони повертають в „е": „мелий" замісць „милий", „теша" замісць „тиша". Тому треба, щоби кожний співак перечитав перед диріґентом всю азбуку, а диріґент нехай покаже йому ті букви, яких він не вимовляє добре, бо тут не можна зробити ніякого загального правила; кожний має свої помилки. На кожну помилку треба взяти якесь слово і так її виправляти. Українська мова, як мова модерна, не має в цім відношенню надзвичайно сприятливе положення, бо для доброї мови досить знати альфабет і вимовляти кожну букву точно, як вона пишеться. Тут нам дійсно можуть позаздрити Англійці зі своїм спеллуванням. При співах треба вимовляти приголосні звуки як найтвердіше, бо вони властиво дають зміст словам, а голосівки вже дають самий спів. Тому наведу ще кілька речень для вправ хору у вимові: „В горщику борщ, в борщику шкварка". „Наш Карпо розполукарпився на маленькі полукарпенята". „Наш паламар усіх паламарів перепаламарював, а нашого паламаря ні один паламар не перепаламарює". „Іде цап борозною, лічить коли бородою: одна копа з копаком, друга копа з копаком, третя копа..." (за одним духом не менш як до десятої копи).

Г. Павловський.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ПІНКОНІК, МІШ.

На потерпівших у ліському повіті.

І наша громада встає до життя. 11-го вересня приїхав до нас о. С. Гривнак з Сиганов; Міш. О. Гривнак відправив полеву Службу Божу на фармі, підчас якої виголосив палку проповідь. Відтак відбувся спільний обід, на котрім о. С. Гривнак забрав слово, в якім переніс нас до Рідного Краю, порівнав нашу теперішню недолю з недолею наших братів на Лемківщині в повіті Ліско, котрі потерпіли від польських наїзників. Після того переведено збірку, на яку зложили зібрані $5 для потерпівших від ляцького терору в ліському повіті.

Гроші вислано до краю через Обєднання. Жертви зложили: о. С. Гривнак і В. Олійник по $1; І. Сенів, І Круховський та В. Задоня по 50 ц.; П. Буртник 30 ц.; П. Олійник, І. Майда, К. Вельгус, А. Варіян, І. Тамас по 25 ц. — Разом $5.

П. Буртник.

—o—

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

З хрестин на Рідну Школу.

Дня 21. серпня ц. р. відбулися хрестини новонародженого Данила, сина гр. Йосифа й Анни Греськів у Міннеаполис, Мінн. Підчас забави шановні гості не забули за Рідну Школу в краю й на поклик гр. Онуфрія Семирозума зложили $4 на Рідну Школу.

Жертвували слідуючі гості: О. Семирозум, І. Олійник, М. Канюк, Й. Греськів по $1.

При кождій нагоді памятаймо за Рідну Школу в краю, бо в свойй школі виховуємо борців за український нарід.

Збіркою занявся М. Канюк. Гроші вислано до Обєднання.

М. Канюк.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Пересилаю через „Обєднання" до краю на потреби боєвої акції $15, на які зложилися слідуючі жертви: Українська Громада в Ню Гейвен, Конн. (збірка) $5; по $2: гр. П. Гаврилів і М. Фенчинський з Перт Амбой, Н. Дж., і о. Д. Профета з Бронксу, Н. Й.; по $1: гр. Й. Білон, М. Чабрак, С. Дембіцький і Й. Буката, з Перт Амбою, Н. Дж. Всім жертводавцям складаємо щиру подяку.

Центральна Управа ОДВУ в Америці.

—o—

АРНОЛД, ПА.

Збірка на інвалідів.

Через Обєднання переслано $8, які зібрано на Свят. Стрільця 3-го липня ц. р.

Гроші призначено на інвалідів.

М. Земледух.

НЕЗНАНИЙ НАРОД У ПОЛЬЩІ.

Трапляється від часу до часу, що десь там на глухім Сибірі віднайдуть тепер якесь відбите від світа село, якого мешканці живуть своїм прадавним життям, не знають нічого про модерну культуру, не чули про російську революцію і досі моляться за батюшку-царя Олександра другого чи третого. Але вже майже нема випадків, щоби які дослідники відкрили тепер деневудь на земній кулі народ, про який досі не знали́сь та про який не можна сказати, що се держава чи нація. А ось „Курієр Львовскі" відкрив у Польщі, яка лежить всетаки в середній Европі, невідомий народ, якого „національної приналежности досі не стверджено".

Полемізуючи зі статею „Нового Часу" п. н. „Місія Львова", цей часопис пише:

„В Польщі нема ніяких українських земель, що в своїм часі тяготіли́б до Київа, а тепер відділені від нього якимсь кордоном і т. д. Є натомісць у східній частині держави частина простору, який заселює непольська людність, але зовсім не „українська": у Східній Галичині існує людність руска з ріжним зрештою насиленням політичної свідомости; на просторі Полісся, Підляша і т. п. мешкає людність, якої національної приналежности до цеї пори властиво не стверджено, але яка засадничо ріжниться від східно-малопольських русинів віроісповіданням і мовою".

Цього одного уступу досить, щоби переконатися про те, якими небилицями оперує в сьогоднішні часи про розбудження усіх, навіть найдрібніших народів, „Курієр Львовскі". Власне таке трактування справи звільняє нас від обовязку висвітлювати всі ті небелиці, які понаписував автор статті „Чи Львів може бути українським центром". Коли „Курієр Львовскі" хоче годувати своїх читачів небелицями, не можемо цього заборонити.

—o—

ЧУЖИНЦІ ПРО ВИЗВОЛЬНІ ЗМАГАННЯ УКРАЇНЦІВ.

В одному з недавніх чисел швайцарської „Ноє Ціpхер Цайтунг" зявилася знаменна стаття зприводу польсько-совітського пакту неаґресії. „В той час — пише „Н. Ц. Ц." — як Кремль був готовий для забезпечення своїх границь на випадок конфлікту з Японією утвердити пакт неаґресії з Польщею, дефінітивно узнаючи Ризький мир, зрікаючись тим західніх земель України, український (радянський) уряд енергійно запротестував проти затвердження цього пакту. Уряд оповістив, що ніякий український уряд не згодиться на незацікавлення землями українськими, які є під польським пануванням. Цей протест закінчила заява Москви, що лише Кремль диктує у зовнішній політиці".

Містячи цей голос, масонський „Ль'Уропеен" у статті п. з. „Відносини між Україною і Москвою" подає: „Це напруження може мати поважні політичні наслідки, що висвітлює сама історія України протягом останніх пятнацятьох літ, коли вона відогравала серед інших радянських республік найважнішу ролю з огляду на свій великий культурний розвиток".

Автор кінчить свою статтю цитатою з „Ноє Ціpхер Цайтунг": „Совети уже тепер стараються ослабити Україну. Утвердження промислового центру на Уралі дає їм преґарний претекст до зуживання фондів, призначених на упромислення України, на чисто російські підприємства. Боже тоже хіба не корисно інвестувати капітал у державі, якої вірність для (совітських) трактатів є сумнівна. Зрештою, щоб ту вірність впробувати, не треба навіть війни; один чесний плебісцит (на котрий одначе не дозволилиб!) викрив би розбіжности між Харковом і сучасною Москвою".

Стаття в „Европеен" не є відосібнена. Останніми часами французька преса містить багато вістей і статей, повних симпатій для державного відродження України.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана, складаю щиру подяку головному урядови за уділення мені $75 із запомогової каси. Дякую також місцевим урядникам від. 345 У. Н. Союза за їх труд.

Ева Гайва.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ.

(71)

Фльора Гокс та її три товариші, втікаючи перед Лювінім і його двома сотками вояків, шукали в темноті дороги крізь гущавину. Вони думали тільки про одно: як утекти якнайдальше від погоні. Кілька разів чули вони за собою крики й галас погоні, і страх обгортав їх. Нагло вони побачили перед собою світло. Що це могло бути?

Нарешті вони побачили табор, оточений тернистим плотом. Довкола вогнища сиділо пів сотні здоровенних чорних вояків. А в їх середині, в блеску вогнища, на їх диво стояла біла жінка. З їх рухів можна було вносити, що й вони чули галас битви та голоси наближаючоїся погоні. „Ця біла жінка це наша одинока надія", сказала Фльора. Може вона нам поможе. Піду я побачу". І вона пустилася до огорожі.

Бистрі очи Ваазирів побачили її. Вить над плотом появився перстень спис. „Стій!" — крикнули вояки. „Ми Тарзанові Ваазри. А хто ти?" „Я Англійка", сказала Фльора, а це мої товариші. Ми заблудили. Нас зрадили наші носії. Їх провідник тепер женеться за нами. Їх багато. Нас усього четверо. Дайте нам захорону. Прошу вас". Біла жінка дала чорним знак: „Най увійдуть".

Як дівчина й три мущини входили до табору, з листя великого дерева, що звисало над табором, слідила за ними пара очей. Як обі жінки наблизились до себе, вони крикнули рівночасно зі здивування. „Фльоро, а ти що тут робиш?" — крикнула одна. Друга із здивування задержалась і додала: „Пані Грейсток!"

—o—